

La doctora Montserrat Pagès, Conservadora del Departament d'Art Romànic Museu Nacional d'Art de Catalunya, que va fer la seva tesi doctoral sobre el romànic en el Baix Llobregat, ha fet el següent informe sobre la imatge de sant Pau del Prat

La imatge de Sant Pau del Prat de Llobregat

Origen de la imatge

La talla romànica de Sant Pau segons la tradició procedeix de l'antiga capella o ermita de Sant Pau, que era situada a la Marina del Prat i que fou destruïda en la riuada de 1617. Aquesta tradició es fonamenta en el fet que es conservà fins a data recent al mas dit antigament de Sant Pau, tocant a l'albereda del riu, a la Ribera, perquè era construït prop de l'ermita, documentat des del 1283. L'emplaçament d'aquesta, com assenyala el Dr. l Jaume Codina (gràcies al qual vaig poder veure la talla per primer cop a finals dels anys setanta), era similar al de l'ermita de Santa Maria de Bellvitge, bé que a la dreta del Llobregat, en un lloc més perillós encara, perquè era situada entre el riu, a llevant, i el riu Mort o antic llit fluvial, a ponent, és a dir en un lloc exposat a les endèmiques avingudes i crescudes del riu, que finalment acabà canviant el seu curs.

La capella és documentada des del 1010, quan el bisbe Aeci de Barcelona, abans de partir cap a l'expedició de Còrdova on morí, la llegà a la canònica de la catedral de Barcelona, que amb l'ajut dels comtes Ramon Borrell i Ermessenda havia fet restaurar. Aquesta menció indica que l'ermita existia amb anterioritat a aquesta data. El 1083 hi ha una notícia que s'està treballant en la seva obra. No sabem si això obeïa a la restauració després d'una riuada o si simplement hom volia reformar o reconstruir l'església d'acord amb les tendències arquitectòniques en boga, que eren les del romànic llombard. En tot cas, la capella de Sant Pau patí les riudes de 1143, de 1267, de 1283 i de moltes d'altres, algunes de les quals foren de gran virulència de manera que fins i tot causaren desgràcies personals a la barca de Sant Boi, com ara la del 1315, que s'endugué parcialment el pont de fusta que hi havia, que hom hi havia construït feia poc i que fou destruït de nou amb la riuada del 1336. El 1369 n'hi hagué diverses. Sembla que la capella s'arruinà abans del

1427 i que fou reconstruïda entre la fi del segle XV i el començament del XVI. Però la riuada de 1617, segons el Dr. Jaume Codina una de les més terribles que hi ha hagut mai al delta del Llobregat, l'enderrocà definitivament. La capella ja no fou mai més reconstruïda.

Analisi de la imatge

La imatge de Sant Pau degué patir moltes d'aquestes riuades. L'estat actual de la talla, molt malmesa, amb la fusta molt deteriorada, evidencia que la història no ha estat gaire clement amb ella. La darrera gran escomesa que patí i que l'acabà de malmetre fou la 'restauració' dràstica i molt barroera que sofrí sembla que a primers del segle XX. Aleshores va ser repintada del tot –la qual cosa fa suposar que abans hom llevà l'antiga policromia, de la qual només s'ha trobat un petit vestigi en un racó- amb els colors llampants que veiem avui, que no són els antics i, per tal de fer-li una peanya, ja que al sant li mancaven els peus, se li clavaren grollerament uns llargs claus a la part inferior. Aquesta intervenció no professional malmeté encara més la imatge. No sabem si fou també aleshores o en una intervenció anterior que es féu la substitució del braç dret, que està tallat, per un altre que no es correspon ni amb el seu gruix, ni amb l'entitat de la figura. Sí que és autèntic, en canvi, i la posició molt característica, el braç esquerre, amb la mà subjectant el llibre. Aquest, que forma part també de la talla original, és l'atribut amb què es representa sant Pau, l'apòstol dels gentils, en l'art cristià primitiu. A partir del segle XIII aquest atribut comença a ser reemplaçat pel de l'espasa, símbol del seu martiri. A la talla del Prat, l'espasa, de la que es veu la fulla en vertical a la part del davant de la imatge, correspon a un afegit posterior a l'obra primitiva. Curiosament, doncs, en la forma que ens ha pervingut ostenta els dos atributs. Però repetim que això no era així d'origen i que correspon a una de les restauracions que sofrí la peça al llarg de la seva història.

El cos del sant, vestit amb túnica i mantell, presenta la rigidesa pròpia de les talles romàniques, si bé els plecs ja denoten una major evolució. El cap, força gran en relació amb el cos, és d'expressió força més naturalista, la qual cosa revela una data tardana dins del romànic, pròxima a un moment de canvi estilístic, que caldria situar a la segona meitat del segle XIII, prop de la fi de segle. Se'l representa amb la calvície característica i tot i que té el cabell blanc

al dessota deixa entreveure un color marron fosc, que també és més propi de l'art cristià més antic, és a dir que aquestes pinzellades blanques han de correspondre a alguna intervenció o restauració antiga però no documentada.

Les faccions del rostre, amb ulls ametllats i perfilats, nas prominent i boca fina, amb el mentó destacat, confereixen a la imatge una expressió particular, que no trobaríem em talles romàniques més antigues. És probable que corresponguin a alguna restauració antiga però no documentada, a alguna de les moltes intervencions practicades al llarg del temps, si més no en la forma que ens ha pervingut. Així, aquest rostre té una expressió força més naturalista i humanitzada del que correspondria, lluny de les formes hieràtiques i expressionistes de l'art romànic ple, i ens situa també en la mateixa data, a la segona meitat del segle XIII, segurament poc abans de la fi de segle, i ens acostava al nou estil, el gòtic. Per tot plegat, la talla de Sant Pau que avui posseeix la parròquia de Sant Pere i Sant Pau del Prat, s'inscriu en un moment de transició entre les velles formes del romànic i les noves del gòtic que comencen a introduir-se al país.

Montserrat Pagès i Paretas
Conservadora
Departament d'Art Romànic
Museu Nacional d'Art de Catalunya
25 de juny de 2012